

Цетиње, 8. маја

Изасланици балканских држава опет су се састали у Лондону ради склапања мира. Како је рат између балканских савезних држава и Турске завршен потпуним поразом турске царевине, то је опште увјерење, да ће овог пута преговори у Лондону уродити жељеним плодом и да ће се мир склопити.

У главном мир се своди на ове тачке, како то „Daily Telegraph“ јавља:

1. Успоставља се мир између Турске и балканских савезника.

2. Турска уступа савезницима европски посјед источно од Еноса и Мидије искључивши Арбанију. Границу између Турске и Бугарске установиће мјешовита комисија.

3. Турска и савезници повјеравају велесилама, да установе границе и изабери управу Арбаније.

4. Крит се уступа савезницима.

5. Турска и савезници препуштају велесилама одлуку о Егејским Острвима.

6. Сва финансијална питања, која су настала ушљед рата и окупације ријешитиће финансијална комисија у Паризу.

7. Сва питања, што се тиче трговине и индустрије, уредиће се сепаратним уговорима, који ће се ратифицирати у исто вријеме кад и мировни уговор.

Па и ако између савезника и Турске нема никаква разилажења у погледу склапања мира, ипак влада увјерење, да се мир неће тако брзо склопити као што то на први поглед изгледа. То је и Рајтеров Биро из Лондона јавио.

Као што је познато, у преговоре за склапање мира умијешале су се велике силе и оне су преко својих представника у Лондону почеле савезницима да диктују услове. Стицајем прилика савезници су дозволити ово мијешање, све и ако су у почетку рата велике силе биле прокламовале своју неутралност и обзаниле да неће се мијешати у ствар зараћених страна.

Како су у вези с ратом велике силе покренуле нека питања, то сад савезници траже да се сва та питања прво пречисте, па тек да се онда прелиминарни мир потпише. Они с правом траже, да се расправи питање о аутономној Арбанији, о Егејским Острвима и т. д. па да последије тога склопе мир.

Велике силе као да нијесу вољне да изађу у сусрет овој оправданој жељи савезника. Оне упућују савезнике, да склопе мир, а да се доцније врши ликвидирање балканског рата, да оне саме расправе границе Арбаније, да подијеле Егејска Острва, да одлуче о финансијским питањима, компезацијама и т. д.

Нарочито питање о границама Арбаније од важности је. Сјеверне границе велике силе су још раније одредиле, али је сад потреба, да се оне исправе у корист Црне Горе као компезација за Скадар. И питање о јужним границама од немање је важности. Грчка се боји да одређивање јужних граница Арбаније не буде на њену штету и да Италија не успије да хиљадама епирских Грка увуче у Арбанију, као што су то велике силе учиниле са српским земљиштем на сјеверу.

Исто тако и питање о Егејским Острвима тешко је и задаје озбиљне бриге. Оно је толико компликовано, да се с тим питањем у вези може врло лако покренути и дарданелско питање.

Уз то на дневни ред долази и сплет других питања у вези с ратом на Балкану.

Опасност заплета избјегнута је, али није сасвијем отклоњена и врло се лако може појавити кад се сва ова питања буду пречишћавала. Између тројног савеза и тројног споразума још једнако су затегнути односи.

Старо не зло понавља

У биградском листу „Правди“ изашао је један одвратан испад противу Црне Горе и Његовог Величанства Краља, у коме се са пуно тенденције и малиције представља питање о одступању Скадра. Тај испад одмах је и жигосан у биградској штампи. На њ су реагирали многи биградски листови, као год и Стари Брђанин (г. Павле Карарадовановић) у „Вечерњим Новостима“ и г. Мирослав Љ. Узунмирковић, адвокат, у „Малом Журналу“. Чланци г. Узунмирковића још излазе и о њима ћемо нарочито проговорити, кад буду завршени, а чланак Старог Брђанина доносимо овдје у цјелини и поред тога што се у појединости у свему с њиме не слажемо. Он гласи:

Као што је познато, још одмах послје мајскога преврата 1913. год. којим је уништена династија много заслужених Обреновића, а рестаурирана династија Карађорђевића, познати радикалско-демократски листови осули су дивљачку и клеветничку кампању противу краља Николе и Црне Горе. Та је кампања безобзирно вођена до краја јуна 1912. године, дакле, до овога рата. Чак у очи саме објаве рата од стране краља Николе Турској Царевини, један биградски лист саопштио је: да је краљ Никола издао Српство и закључио савез са највећим непријатељем Српскога Народа — Аустријом. Том приликом изијет је и текст тога измишљенога уговора. Зле пошљедице те и такве бесомучне кампање противу краља Николе и Црне Горе познате су не само свима увиђавнијим Србима и Словенима уопште, но и свима нашим пријатељима у цијелом културном свијету. Та је кампања осмјелила нашу свијетку те је у томе тренутку анекговала Босну и Херцеговину, јер су односи Србије и Црне Горе као двије српске краљевине једино заинтересоване судбином тих српских покрајина, били, готово, непријатељски. У доба анексионе кризе ти су се односи у неколико почели, бар са формалне стране, поправљати. Али, као што већ рекосмо, опет су настављени напади на краља Николу од истих листова, којима се, на жалост, била придружила и полуслужбена „Самоуправа“. Противу тих неспрских поступака, тих радикалско-демократских листова, једино је одлучно устајао наш лист. Ми смо у одбрани краља Николе и његове Црне Горе износили факта којима смо утврђивали, да је одвратна клевета све оно што су ти листови износили противу краља Николе и Црне Горе. Балкански Савез и рат његов противу Турске, а у првом реду рад и држање краља Николе најбољи су доказ, да смо ми били у праву, а да су противници краља Николе и Црне Горе били клеветници. Краљ

Никола и у овоме рату, као и у свима ранијим, показао се сав Србин и велики родољуб, који је са својим витешким Црногорцима први отпочео овај рат и сам га десет дана водио, док су и остали савезници отпочели.

Својим десетодневним ратовањем краљ Никола описао је било великих сила: Како ће се оне држати према овоме рату. И тек кад је својим десетодневним ратом довео Велике Силе до познате изјаве: да ће бити и неутралне и територијално незаинтересоване, отпочели су рат и остали савезници. Овај је рат скрхао турску царевину — њен европски дио, али су и непријатељи Српства и Јужног Словенства страховито — злочиначки казнили краља Николу и Црну Гору, што је први повео овај рат који је уништио Европску Турску. Док су сви савезници добили велике просторе земљишта од бивше Турске и више милиона становника, краљ Никола и његова Црна Гора није добила готово ништа, а изгубила је половину своје војске, освајајући многобројна утврђења, са којима је Црна Гора била опасана. Овај страховити злочин учинила је удружена Европа уз допуштење балканских савезника, па чак и саме Србије, која је на то невољом нагнана. Под притиском толиких милиона удружених бајонета великих сила, а напуштањем од савезника, краљ Никола морао је напустити привремено Скадар, при чим је освајању изгубио до двадесет хиљада најбољих синова Црне Горе. Краљ Никола није кукавички напустио Скадар него се толико времена одупирао грубој сили удружене Европе и на супрот њој Скадар је освојио и крунисао славу свога црногорског јунаштва. А напустио га је тек онда, кад је доведен пред страшнији питањем: Или да напусти Скадар или да допусти пропаст не само Црне Горе но и Србије. И краљ Никола је учинио велико родољубиво дјело што је напустио Скадар и тиме сисао Црну Гору и Србију. И овим дјелом краљ Никола је дао неоспоран доказ о свом великом родољубљу и великој државничкој мудрости зашто ће ми сви мудри и родољубиви синови српскога народа бити вјечито захвални. Па и ако је све ово овако како ми рекосмо, ипак се нашао један српски лист који је безобзирно напао краља Николу што је напустио Скадар.

Напо га је клеветински орган српских напредњака, који у данашњој политици српској играју не само видну, но готово прву улогу, јер је г. Стојан Новаковић први делегат за закључење мира са Турском, а д. р. Воја Маринковић први делегат у финансијској комисији у Паразу, која има да регулише питања о ратној оштрети и о дуговима бивше Турске. Нас је овај несрећни поступак напредњачке „Правде“ просто запрепастио, нарочито кад се узме да је њено држање према краљу Николи и Црној Гори до сада било веома коректно, и да њени напредњаци узимају тако видно учешће у политици наше земље. И сувише је жалосно што је „Правда“ узела на себи независну улогу, да извртањем истине и неоспорних факата, туђу кривицу баца на краља Николу. Поступак „Правдин“ личи чанколизма, а никакво људима, које „Правда“ у јавности представља. Ми не можемо и не смијемо вјеровати, да „Правди“ није познато зашто је краљ Никола предао Скадар великим силама. „Правдини“ политичари знају, да је краљ Никола уступио Скадар на захтјев наше владе, која је увјерила краља Николу, да би упорним задржавањем Скадра довео у питању опстанак и државну самосталност Црне Горе и Србије. „Правда“ је могла да зна, да краљ Никола није напустио Скадар, да би Аустро-Угарска пошла са војском на Скадар не само преко црногорске границе, но и кроз Новопазарски Санџак, дакле и преко наше територије, са чега би и ми морали ући у рат. А чим би ми ушли у рат са Аустро-Угарском Бугарска би свом силом напала на новоослобођену Србију и на Србију уопште са источне стране. Према томе Србија и Црна Гора нашле би се међу два непријатеља, којима би могла и Италија пришла у помоћ. А какве би пошљедице тога биле није потребно да наглашавамо, јер се то свакоме по себи каже. Што Србија и Црна Гора нијесу дошле у тај страшило положај има се захвалити

родољубљу и мудрости краља Николе, који је и у овоме питању пред очима имамо опште и свете интересе Српства, а не уске интересе његове сјете.

Српство и Словенство славиће краља Николу, што је од Србије и Црне Горе отклонило страхобе, које су претиле њиховом опстанку. Напуштањем Скадра краљ Никола не само што је од Србије и Црне Горе отклонило једно велико и неизмјерно зло, но је утврдио слогу и вјечиту заједницу Србије и Црне Горе, у вођењу политике и борбе за опште добро Српства и јужног Словенства. А то је оно што свакога Србина и српскога пријатеља мора највише обрадовати, јер је то најјача залога српске и словенске боље будућности.

„Правда“ је учинила и још једну неоправдану замјерку краљу Николи, замјерку за коју би се могло рећи или да је потекла из незналаштва или из неке пакости. Она замјера краљу Николи што, чим је објавио рат, није свом војском својом кидисао на Скадар, но се разастро свуда границом. Када се узме да је краљ Никола десет дана сам ратовао, онда је ова „Правдина“ замјерка и сувише будаласта. Питамо ми „Правду“: како би краљ Никола могао свом војском да кидише на Скадар, а да сву осталу границу крај Новопазарског-Санџака остави без војске?! Зар да он удара на Скадар, а Турци да уђу у Црну Гору, окупирају Бјелопавлиће и од Андријевице сиђу на Подгорицу па преко Плавнице Скадру у помоћ?! Каква би перспектива била за исход балканског рата да је краљ Никола овако урадио и да су Турци половину Црне Горе заузели прије но што су остали савезници ступили у рат?! Краљ Никола поступио је онако како би сваки добар војсковођа поступио. Његов је задатак био да борбу отпочне и да се држи на свима фронтима док и остали савезници не ступе у акцију. Он је тај задатак славно извршио и још показао успјех заузимањем неколико турских утврђења на његовој источној граници што је било вјесник коначне пропасти Турске. Не стоји ни тврђење, да краљ Никола није хтио примити нашу помоћ. Али како је ово питање и сувише тугаливо, ми овом приликом нећемо ни говорити о томе. О томе ћемо говорити ако буде и кад буде потребно.

Можемо рећи, па чак смијемо и тврдити, да је краљ Никола први пут од када је постао владалац Црне Горе допустио, можда и неоправдано да се потчини политици, коју је у овоме рату Србија водила. Исто тако смијемо тврдити, да је Аустро-Угарска овако душмански и кидисала на краља Николу и Црну Гору што се потчинио политици Србије и што је у свему сагласно радио са Србијом. Да је краљ Никола водио независну политику од Србије с обзиром на уске интересе своје и Црне Горе ми вјерујемо, да би остао у Скадру и у његовој околини најмање до Дрима. Али да је краљ Никола тако радио, питање је: да ли би тиме били очувани велики и општи интереси Српства и Јужнога Словенства?! Ми вјерујемо да не би, за то и одобравамо поступак краља Николе и најстрожије осуђујемо и осуђиваћемо све оне, који бестидно буду грдили краља Николу и осуђивали Црну Гору што је, по савјету Србије, Русије, Енглеске и Француске напустила Скадар. Будимо сложни и радимо са убјеђењем да ће Скадар убрзо опет бити црногорски, односно српски, као и сви остали неослобођени крајеви Српства.

На завршетку апелујемо на свуколику српску и Српству пријатељски наклонену штампу, да не допусти да се понове стара зла из прошлости — завађење Србије и Црне Горе. Молимо све српске и пријатељске листове да не доносе написе, којима би се уносила завада међу Србијом и Црном Гором. Од „Самоуправе“ захтијевамо да осуди поменути испад „Правдин“ противу Краља Николе и Црне Горе, јер то од ње изискују животни интереси Српства, пошто је и она сама молила краља Николу да попусти и преда Скадар великим силама, а тим ће уједно сузбити и гласове, да је оно у „Правди“ прогугурено са знањем и одобрењем госа „Самоуправиних“

Држање Србије

— Нарочити телеграфски извјештаји —
Српско-бугарско питање. Захтјеви Србије.

Биоград, 3. маја

У српско-бугарском питању није још увијек наступило ништа ново, само подземне новине трају. Српске новине пошле два дана ипак ограничавају се на биљежење писања бугарских и дефезиву. Чује се, да је влада упозорила бугарску владу да је недовољно пропустити уредљиве личне нападе софиских новина на особу српског престолонаследника. По српским новинама сада заредила је маса pjesама, којима разни pjesници одговарају Ивану Вазову на његову pjesму «Тко св ти» управљену Србима. Политички кругови шаљиво приједбују да је добар знак када се борба пренијела на поезију. «Правда» јавља да је министар Протић дао у штампу брошуру о српско-бугарским питањима и да ће изаћи ових дана.

Вечерас «Самоуправа» приговара штампи српској и бугарској због немужјесне подземне које кваре мирољубиво дјело тријезних државника. Влада Србије увјерена је да само слога савезника и праведност може ујемчати слободу Балкана. Балкански увиђавни државници настојаће свима силама да доврше на основу братског споразума започето дјело ослобођења Балкана на путу жртвовања својих властитих интереса. Србија је дала већ и предовољно доказа који бришу сваку сумњу у њену увиђавност о великој важности балканског савеза. Одривање у Албанији нијесу само резултат брига за властиту кожу него и увјерења да балканској заједници треба уштедети компликације, које би угрозиле већ добијене резултате заједнице. Оно некадување и савезници. Србија је показала да спремно даје свакомо помоћ, која је потребна на је интересе безбједности савезника да буде Србија што јача да се сама може одупријети спољњим опасностима а не треба тражити помоћи савезника и да, ако затреба, може она помоћи савезницима. Балкански савез може рачунати на трајност и вриједност само ако међу његовим члановима буде морала, правде и права. Те моралне силе дају вриједност физичкој сили савеза. На тим основима има се основати нестварна солидарност интереса, која ствара поуздане и одржаљиве неспоразум. Вјерујемо, завршава «Самоуправа», у савез и зато вјерујемо да ће ствари поћи тим путем.

Политички кругови тврде, да ће Србија тражити прије потписа дефинитивнога мира по све јасну гаранцију о излазу трговачком на море, о неутралној луци и жељезници, а Србија, Грчка и Црна Гора обавијештења о уређењу, дотично исправци граница Арбаније, јер иначе су пуштене на милост и немилост.

Србија у новим крајевима. Србија и савез. Разна саопштења.

Биоград, 3. маја

У једној од последњих сједница влада је рјешила да објави, да ће свима немуслиманима и муслиманима, који су пред рат или за вријеме рата побјегли из освојених крајева, бити повраћена њихова имања, ако се после мира у извјесном року поврате и опет населе. Турска је пак послала комисију у Скопље, Битољ и Солун да новчано помогне породице турских чиновника и даће помоћ оним муслиманима, који се желе иселити у Малу Азију. Српске власти, и ако не сматрају ову акцију да је умјесна, неће јој правити сметње.

Вијести, које се већ неко доба лансирају нарочито из Србије, како Турска и Бугарска удешавају све тјесније односе, не чине овдје у упућеним круговима никакве импресије, јер се зна да су само новинарске сензације или у неку руку плашење. Турска је пред и за вријеме рата у последње вријеме више пута покушавала да придобије Србију или Грчку на сепаратан споразум мимо Бугарске, а нема никаквог разлога да сада ступе у везу са Бугарском мимо или чак против осталих, од којих нити јој пријети опасност нити више с њима граничи. Ни Србија, ни Грчка нијесу никада хтјеле да се и мало сепарирају и пагађују са Турском. Политички кругови мисле да ће турска послити мира приближити се савезу само као цјелина и ако остане цјелина и то највише посредством наших велесила, а Србија, која никад више не може доћи због себе у сукоб са Турском, може само помоћи код тога, чинећи тиме највећу услугу цјелини и нарочито турском сусједу Бугарској.

Анексију дунавског острва Адакале биљеже овдашње новине или без коментара или се извјесним хумором, не показујући никакве узбуњљивости.

Министарство војно затражило је од војних власти све спискове о реквизицији да измотне што прије исплатити своју робу, која се узимала, а ако не у великој мјери, у реквизицију.

Некоји листови, биљежења путовање енглеских министара по Далмацији у ово вријеме, поздрављају енглеске државнике, изражавајући наду да ће њихово интересовање за балканске и јадранске ствари доијети у бу дужности доброг плода.

Данас је дошао у Биоград Иван Војиновић да присуствује пробама за премијеру својега новог дјела «Ускренуће Лазара», за које се чине велике припреме.

Свршило се

И тако свршило се... Бечки листови јављају да је историски Скадар на Бојани, престоница славне зетске краљевине, принесен на жртву ненаситимоме германизму, који побједоносно путује на исток. Горко ће заплакати сви Словени, горко ће заплакати сјени великана Бајрона, Викториа Ига, Шилера, Гарибалда над неправедним ријешањем Јевроне. Ритерски црногорски народе, који си вековима брано својим челичним прсима Словенство и Јевропу од судбоноснога турскога натиска у наше земље, ето си осуђен на очигледну погибију. Погледајте на карту Јевроне. Опколена са сваке стране аустриским гвозденим путовима, Црна Гора се претворила „у муху у гвозденој научни страшнога наука“, који својима оштрима канџама хоће и са југа да обухвати ту витешку земљу. Без средстава за живљење, гладна у станоме камену Црна Гора се 500 година борила да добије Скадар са плодном Доњом Зегом, која је неопуштено историски дио њен. Сада више спасења нема — поново сиромаштина, тешко животарење, а поготому и политичка смрт. Ненаказано је тешко нама Русима видјети предсмртну агонију те наше братске земље, те путовне звезде словенске на Јадранском Мору, близу Дубровника, где је некада раскошно цвјетала култура и просвјета словенска. Горко ћемо заплакати и руски људи судбоносно судбином ритера Црне Горе, но погледајмо да не буде доцкап. Колико велик значај даје Аустро-Угарска Црној Гори можемо се увјерити из разговора једнога аустрискога официра с А. Амфитеатровим. (На Јадрану 1901.):

До онога времена док пред очима јужних Словена буде стојала Црна Гора с народним српским барјаком у рукама, дотле се узалудна сва старања Аустро-Јанца, била она војничка, културна или новчана, да стану тврдом појом не земљу југословенску. Ми ћемо за вагда остати овдје као мрски гости и никад нећемо постати господари. На срећу нашу Русија ни мало не разумије важност ове свете тачке на карти Јевроне. У противном случају, она би бољу пажњу поклонила Црној Гори. Сила је Црне Горе чисто морална. Док она живи у слободи, дотле ће словенски народи вагда у њој гледати противушвански символ.

Аустрија бојећи се руске агитације међу Словенима, мрзи и Црну Гору, као руски бедем на Јадрану, као збирни фокус рускога уплива на све Српство (Срба има око 11 милиона), те је истиснула и опасала ову малу земљу грозном линијом тврђава и опколила је великом војском.

Црна Гора је робиња Аустрије у економском односу; она корака коракнути не може што неће и куповати и продавати на аустриским пјацима и дућанима. Да, германизам се без одмора и жестоко бори са силом словенском, која непрестано расте. Много и много грознога и страшнога могли би смо напоменути о покрету германизма на исток, али сад нека буде оволико доста... „Пола године сунце грије Русима, а пола осталом свијету“ — говори стара црногорска pjesма.

Дај боже, драга родна браћо наша, да цар свјетлости обасја и вашу многострадалну домовину и да угријана сунцем правде стоји тврдо на страни Славенства код брегова сињег роднога мора. Запамтите, храбри ритери Црне Горе, да се много милиона руских срца облива крвљу кад види ваше страдање; али наступити час кад ће гром топова велике сјеверне државе обавијестити свијету, да у Јевропи нема потлачених Словена.

С руског из „Варшавске Мисли“ од Хипоса. М. Д.

Анексија Адакала

— Аустро-Угарска заузела острво Адакала на Дунаву —

Изненадно је нико глас како је Аустро Угарска анектовала турско острво на Дунаву, Адакале. Тај глас сад је и службено потврђен. Од стране Аустро-Угарске сад се о разлозима анексије овако службено објављује:

Разлози, који су довели до анексије острва Адакала налазе се у чланку другом мировног прелиминара, који се има утаничити између балканског савеза и отоманске царевине. По том чланку читаво подручје на западу линије Енос-Мидија има да припадне балканским савезницима. Будући је од године 1867. острво Адакала досуђено само као фактички посјед отоманској царевини, то би оно имало такођер припасти Србији. Будући пак лежи на врло знатном страдегиском мјесту, то се на темељу берлинског уговора од године 1878., који досуђује окупацију тога острва заједно са Босном и Херцеговином Аустро-Угарској монархији, тек сада прогласио анективаним. Прије то ради тога није ушљедило, јер је ствар била одвише незнатна и политичка ситуација није била таква, која би изискивала нужду ове анексије. Читава разлика између пријашњег и садањег стања је та, што је турски гувернер тога острва до сада био подчињен провизорно турском амбасадору у Бечу, а сада ће бити подчињен великом жупану сусједне угарске жупаније.

Сама анексија, вели се у мјеродавним круговима, за цијело неће имати никаквих пошљедица у погледу међународнога права. Угарска има титулус possidendi, који је крај установа берлинскога уговора довољан, да се та анексија проведе. Ни са турске стране није се тој анексији приписала она важност, како се то у неким новинама хтјело истакнути. Турски гувернер, није на име подигао никакав протест против анексије, већ је изјавио, да ће о читавој ствари извјестити својега надлежнога старешину, а то је отомански амбасадор у Бечу, Хусеин Хилми паша. Он се у истину одмах после анексије упутио у Беч и данас се опет враћа на своје мјесто.

Адакала је малено острво у дуљини од једног километра и четврт и 300 метара ширине. На њему се налази истоимено мјесто са 3000 становника. Острво је од угарске обале удаљено 200 метара, а од српске обале 400 метара. На острву се налазе стара утврђења, по цигнута још од цара Карла VI., али су она по све пропадала. Године 1716. освојили су то острво Аустројанци под принцом Евгеном Савојским и остале Аустројанци све до године 1738. Те године Турци су острво посјелили и већ је и принудили га на предају. Године 1790. Аустројанци су ово острво опет освојили, но миром у Свиштову, повраћено је оно опет турској царевини. Кад су године 1867. Турци уз Дунав морали да испразне српске тврђаве, остаде Адакала са споразумом Аустројанске у турским рукама. Берлинским уговором од године 1878. ово је острво досуђено Аустро-Угарској да га окупира. Будући је анектирана и Босна и Херцеговина, то је сада од угарских власти ово острво анектирано. Питање је, хоће ли за то острво ваљати кондоминиј Аустројанске и Угарске или ће се једнострано дати краљевини Угарској.

Румуњска и Бугарска

— Ријешење румуњско-бугарског спора —

Амбасадорска конференција у Петрограду, којој је било повјерено, да изглади румуњско-бугарски погранични спор, завршила је свој рад. Потписан је записник, који има да задовољи обе стране. Према овом записнику добија Румуњска Силистрију, а Бугарска задржава највећи дио спорног краја. У фебруару састали су се и споразумјели у Лондону бугарски делегат др Данев и румуњски посланик Мишу. Сврха је њихова састанска била, да се уклони оне принципијелне тешкоће, које су стајале на путу усјешном ријешењу спора. У лондонском записнику изрично је наглашено, да је уређење бугарско-румунске границе питање, које је оставио берлински конгрес отворено, а чије ријешење жељно очекују обе државе у интересу њихова будућег пријатељског живота. У осталом принцизирано је у овом записнику и оно што тражи Румуњска и оно што даје Бугарска. За Румунију ради се при том о пограничној црти, која би, полазећи западно од Силистрије, према југу доирирала до жељезничке пруге, која води из Рушчука у Варну, на би се коначно завршавала у малој луци Екрени, неколико километара јужно од Балчика. По том су имали да припадну Румуњској Туртукал, Силистрија и Добруца, луке на Црном Мору Каварна и Балчик. Цијели крај има 150 000 душа, од чега је већа половина Турака.

Наспрам тога захтјевала је Бугарска, да границе иду тако, да оставља Силистрију Бугарској, пролазећи код Добруце и долази до Балчика. Ова је бугарска понуда примљена у Букурешту само као подлога за даље преговоре.

Неко вријеме водио се спор само о Силистрији и ако је ово мјесто — не гледајући на тврђаве — тако незнатно, ипак је играло у бугарској историји извјесну улогу. Постајући у току времена бугарско, турско и привремено руско, припада ово мјесто са својих 10.000 становника од године 1878. Бугарској, а да за бугарски народ није имао никакву другу него фантастичну вриједност. Откако је спор поверен петроградској амбасадорској конференцији заложиле су се и силе тројног споразума за то, да се Силистрија преда Румуњској. Тиме се нијесу задовољили сви захтјеви Румуна. Они су тражили границе до Црног Мора. Поврх крајње гачке, где свршава румуњска граница, лежи лука Мангалија, која припада Добруци. Ова је лука од природе боље уређена, него главна румуњска лука Констанца, али се није могла изградити у оно доба, када је Румунија добила Добруцу, пошто је била близу бугарске границе. Одмицањем границе, могла би се Мангалија у будуће жељезничком везом са залеђем знатио подићи. За Румуњску се ради овдје о важном интересу. Привредно стање ове земље, које је с почетка било доста слабо, подигло се јаче грађовном великом дунавском мосту код Чернаводе, као и изградом луке Констанце и с тиме условљеним подицањем трговине петролеума и жита. Добруца је данас животни елемент Румуније.

Свакако има и сада, а било је и прије бугарских држављана, који дају право Румуњској, да уз сва околноста држи у својој власти Добруцу. Стамбулов је већ више пута изјавио, да је срећа, што Добруца може на овај начин бранити своју независност према Русији. И баш ради тога је снажни преврат, који је доирио балкански рат, побудио Румунију, да затражи дефинитивно уређење границе. У Букурешту су и сада склони, да живе у пријатељству са Бугарском. Ради тога се очекивало од петроградске конференције, да ће се узети у обзир румуњски захтјеви. Изгледа, да се ова нада није посве испунила. Петроградски закључци изазвали су у Букурешту велико незадовољство. Сам Петар Карп, тај тако умерени државник тражи, да се отклоне ти закључци. У Букурешту влада још и сада мишљење, да Румуњска још нема праве границе према Бугарској.

Талијанско-грчки спор

— Италија би да прошири Арбанију на штету Грчке —

Оно што се одиграло при одређивању сјеверних граница Арбаније, сад се одиграва и при одређивању јужних граница. Италија се испријечила и тражи да јужна граница Арбаније буде што даље да југ. Због тога се између Италије и Грчке изразио спор.

Римски дописник „Echo de Paris“ брзојавља: „Талијанска влада изјављује врло категорички, да ће свом енергијом бранити своје становништво у погледу грчко-арбанаске границе и неће никада дозволити Грчкој, да има прејак улив на крфски тјеснац. Предлог Италије иде за тим, да граница полази 20. км. од рта Стилоса т. ј. од половине крфскога тјеснаца, док Грчка тражи границу, која јој осигурава оба улаза у тјеснац. У политичким круговима су увјерени, да се Грчка вара, ако мисли да може рачунати на потпору Француске за побједу свога становништа. Нико не мисли, да би питање грчко-арбанаских граница могло изазвати сукоб међу властима тројнога савеза и тројнога споразума“.

„Journal“ пише о том: Очито су се повели тани преговори између Атине и Рима ради јужних граница Арбаније и ради двоје архиепископа, но ти су преговори до сада открили само опреке између становништа обје земаља. Италија из стратешких разлога одбија на категоричан начин Грчкој посјед обале крфскога тјеснаца све до Каламаса. Она није хтјела ништа чути ни о гаранцијама за неутрализацију. Што се тиче унутарњих окружја, то се Италија показује приступачнијом; али опозиција долази од Аустро-Угарске. Осим тога тројни савез иде затим, да остави турској главна острва Егејскога Мора. Лако је дакле разумјети, како су угрожени грчки интереси и како се Грчка не може без ограде препустити одлуци Евроне.

„Gaulois“ пише: Талијанска влада биће поустуђива у питању унутарњих територија, што их тражи Грчка, али ће се успротивити окупацији арбанаске обале сјеверно од Крфа и окупацији острва, који чине кључ Дарданела или су врло близу азијској обали. Не држимо међутим, да те разлике искључују могућност

трансакције. Грци могу тражити компензације у унутарњим границама. Чињеница је међутим, да ће ријешење ових проблема тражити тешких преговора и да ће се дефинитивни мир моћи склопити тек за неколико месеци. Зато власти у првом реду желе да пожури потписивање прелиминара у нади да то укључује непосредно отпуштање војска, јер ће непријатељства бити службено довршена. Прешност тих демобилизација потребна је већ за то, да се доврше сукоби, који се међу савезницима заоштрију.

Још се из Рима јавља, да је талијанска влада обавијестила амбасадоре великих сила да је службено овлашћена да изјави, да ће је њемачка и аустро-угарска влада подупирати у питању обале јужног Епира

Српско-бугарски спор

Бечка „Нова Слободна Штамп“ доноси у броју од недеље 11. о. мј. изјаве Ивана Салабашева, бугарског посланика у Бечу, и Јована Јовановића, српског посланика у Бечу, које се баве српско-бугарским спором у питању разграничења.

Доносимо ове изјаве у cjелости:

Изјава бугарског посланика Ивана Салабашева

„Надам се, да ријешење садашњих спорних диференција између Србије и Бугарске због поделе Македоније неће задавати великих тешкоћа. Ми смо закључили уговор, на коме стоје потписи како бугарских тако и српских државника, који су једанпут за увјек признали претензије Бугарске на Македонију као праведне. То се тиче у главном Битоља, Велеса и других градова, док су она мјеста, и то Куманово, Скопље, Тетово, Кичево, Дибра и Струга, о којима се код закључка мира није могло постићи споразум, препуштена пресуди Русије. Није се могло сложити у томе, који од оба народа има већину у градовима, које сам на пошљедњем мјесту споменуо. Због тога се прихватио излаз пресуде, која ће сигурно довести до мирног ријешења.

Срби сада захтијевају ревизију нашег савезног уговора и, колико сам ја информисан, наводе они за тај захтјев три мотива. Први је разлог, како се каже, промјена прилика, које данас више не одговарају онима, под којима је закључен савезни уговор. Као примјер за то, да је уговор ушљед промјене претпоставки подвргнут ревизији, наводи се француско-шпанолски уговор о Мароку. Али ја не вјерујем, да је ту успоређење сасвим угодно. Француска и Шпанија утврдиле су тачно своје утицајне сфере у Мароку у првом уговору, који је склопљен у Паризу. Но кад је послје ефективног заузећа Марока од стране објих држава француска морала одступити њемачкој Конго као компензацију, није то било само за Француску, него и за Шпанију, јер је и Шпанија била обавезана на компензације, и што је Француска радила, радила је за себе. Према томе је било право, да се француско-шпанолски уговор о Мароку подвргне ревизији у корист Француске.

Код нас и наших савезника стоји ствар друкчије. Гдје су компензације, које Србија мора дати? Напротив. Србија управо добија више, него што је предвиђено у уговору. Нити је стављена граница нашем напредовању на исток, нити српском на запад. Рат није био никакав освајачки рат, него ослободилачки рат. Резултати рата су нас одвели далеко напријед до Чаталце и Булаира, али ћемо одатле морати ићи натраг. Зашто дакле неће Срби да оставе сада она мјеста, која су они истина током рата заузели, али која они према уговору не смију задржати? Бугари су ослободили Бугаре, Срби Србе, и према томе се подјела не може друкчије провести, него према принципу народности, управо како је у уговору предвиђено.

Као други мотив за потребу ревизије наводи се са српске стране, да је Србија више учинила, него што је уговором била обавезана. Један представник Србије рекао је, да је према уговору Бугарска требала да мобилизује 200.000 војника, а Србија 150.000, но Србија је поставила на бојно поље ништа мање од 310.000 војника. Но то још није никакав доказ за то, да су Срби учинили више, него што су морали, јер и ако је истина, да су наши савезници два пута толико чета мобилизовали, него што је било предвиђено, то смо ми учинили три пута толико. Према тачним наводима бројки, износио је број бугарских борбених чета 480.000 војника, број посадних чета иза фронта 70.000, и број чета, које су употребљиване у етапној служби и то 70.000 војника, тако да је Бугарска подигла чета у укупном броју од 620.000 војника.

Најбоље је мјерило за посао једне војске у рату губици. Сада је познато, да

је Бугарска имала четири пута толико губитака колико Србија. Код Лиле Бургаса, Чаталце и Булаира није било ни једног јединог Србина ни Грка. Кад дакле неко тврди, да је више учинио него што је био обавезан, онда је то јамачно Бугарска.

Као трећи мотив наводи се, да би била поремећена тежа на Балкану, кад би се провела подјела према постојећем уговору. Чудим се, како се то питање уопште може међу савезницима потегнути. У осталом Бугарска је била увјек јача него Србија, и увјек ће бити из чисто етнографских разлога, јер крајеви у европској Турској, у којима станују Бугари, много су већи, него они, у којима су Срби заступљени.

Склопили смо савез, коме је био циљ ослобођење хришћана у европској Турској. Тај је циљ постигнут, и ја се надам, да ће неспоразуми, који сада постоје међу савезницима, бити врло брзо одстранени. Њих су изазвали људи, који нити познају уговора, нити су упућени у суштину ствари. Ја према томе могу још једанпут изразити наду, да ће на мјесто садањег расправљања ступити искрено и трајно пријатељство“.

Изјава српског посланика Ј. Јовановића

„Ријешењем скадарског питања дате су све шансе за мир. Да ли ће мир бити закључен у бржем или споријем темпу, споредна је ствар; главна је ствар, да ми хоћемо да имамо мир. Ако се буде захтијевало, да се у уговор о миру унесу компромиси, које ће закључити међународна финансиска конференција, онда ћемо добити мир нешто доцније, у противном случају прије.

Кад мир буде закључен, онда ће требати ријешити још много важних проблема. Најважнији је међу њима подјела пљижена међу савезнике. Ријешење ове задаће неће бити тако лако. Али неће бити ни тако, како су писали листови пошљедњих дана.

Као мјерило код датењења не могу се поставити жеље и настојања, него разборитост и интереси, исто тако, као што су разборитост и заједница интереса довели до савеза балканских држава.

Код стварања савеза међу нама био је главни принцип исти као и код система европских савеза, а то је одбрана и равнотежа сила. Другачије је тешко представити савез међу једнаким. Ни под каквим околностима не да се претпостави, да је савез могао имати сврху, да створи велику Србију трошом осталих, или велику Бугарску на рачун Србије и Грчке, или најпослије велику Грчку на штету Србије и Бугарске. Баш противно, савез је био могућ само уз настојање све четири државе, да се успостави извјесна географска симетрија и равнотежа сила, да се осигура заједничка одбрана и да се искључи могућност рата међу њима.

Иста гледишта морају одлучивати и сада код подјеле ратног пљижена. Грчкој ће одузети нова Арбанија велики дио Епира, Црна Гора губи Скадар и добар дио освојене земље, а Србија цијели сјеверо-западни комад старог српског царства; једино ће Бугарска задржати, што је освојила, а осим тога захтијева и друго, што није војском заузела. Према тим захтјевима Бугарске, били би односи овакви:

Бугарска би добила $5\frac{3}{4}$ десетине целокупног земљишта, које су савезници заузели, Грчка 2 десетине, а Србија и Црна Гора заједно $2\frac{1}{4}$ десетине. Тиме би било све побркано а нарочито ако се узме у обзир, да су војне силе Србије, Бугарске и Грчке у овоме рату биле приближно једнаке, и да су Србија и Грчка својим акцијама знатно помогле Бугарској. Да се дакле и даље одржи потребна равнотежа, то мора и код подјеле територија, који су заузели савезне војске, превладати пропорционално мјерило. Пропорција би требала од прилике да буде оваква, да Бугарска добије $3\frac{1}{4}$ десетине, Грчка $2\frac{1}{2}$, Србија $2\frac{1}{2}$ и Црна Гора $1\frac{1}{2}$ десетине да се тиме одржи принцип равнотеже.

Етнографски принцип, који Бугарска код питања подјеле нарочито истиче, не може при томе играти никакве велике улоге; не ради се више о Бугарима и Србима, који морају изгубити дијалект, да ступе у једну већу групу, наиме у српску заједницу, која је по свом језику и култури доста слична бугарској. Ради се уопште из Грке, Бугаре и Србе о заједници, која је у садашњости дала ванредне резултате, а која за будућност крије у себи многе задатке. Бугарска, Грчка, Србија и Црна Гора имају задатак, да у будуће иступају пред остале државе као заједница. Од те заједнице сигурно се могу очекивати боље користи, него од тога, да ли ће се добити неколико македонских села више или мање, како је то скоро згодно рекао један чешки политичар.

У осталом, ера заједнице и савеза, који су основани на једнакости интереса, на праву слободне акције и развитака и на принципу солидарности, тек ће сада почети. Брзим напредовањем наоружавања Европе, расте све више потреба код великих сила, да се чврсто између себе вежу. Ниједна се велика сила не осјећа више довољно јака, да пркоси осамљеношћу. Савезима се често жртвују шта више знатни интереси. Тако су се развили руско-енглески споразум од 1907. енглеско-француски споразум односно Марока, француско-шпанолски споразум о Мароку, аустро-угарско-талијански споразум о Арбанији. Исти ће примјер морати шљедовати и балканске државе“.

Финансиска ликвидација балканског рата

Француски финансијер г. Рајмон Ренули написао је на молбу „Руског Слова“ у томе листу врло објективан чланак о финансиској ликвидацији балканског рата. Како је већ данас и ово питање балканског рата на дневном реду, преносимо у изводу тај чланак, да и наше читаоце упознамо са мишљењем овога добро информисаног Француза.

Прије него је написао тај чланак, обратио се г. Ренули министру иностраних дјела г. Пишону и запиташа га како ће становиште заузети француска влада у овоме питању. Г. Пишон му је рекао да ће се француска влада заузети, да се то питање праведно ријешити тако, да не буде ни Турска упропашћена ни балкански савезници оштећени. Разумије се, да ћемо настојати, да се турске финансије доведу у ред, али ћемо у исто вријеме све учинити да и млади балкански народи, који дадоше толико сјајних доказа о својој енергији и силној животној снази, добију потребна средства за свој развјетак. Многа од питања, која ће се рјешавати на париској конференцији, имају, поред своје техничке финансијске стране и огромно политичко значење. — Будите увјерени, рекао је г. Пишон, да француска влада неће ни једног часа сметнути с ума и ту страну тих питања.

Овом је изјавом, вели г. Ренули, јасно и тачно означено становиште, које ће заузети француска влада на финансиској конференцији.

До сада стоје два скроз опречна становишта у питању финансиске ликвидације балканског рата.

— Балканци, уз потпору Русије, траже безусловну ратну штету.

— Њемачка, Аустрија и Енглеска стоје на становишту, да се Турска не смије присилити на плаћање ратне оштете, јер то би јој коначно поткопало финансиску снагу и онемоћило је да одговори ранијим финансиским обвезама.

Француска ће влада иступити као посредник са таквом комбинацијом, која ће приближити и примирити ова два противна становишта.

Да се правилно схати француска политика у овоме питању, треба имати на уму, да Француска има данас у Турској пласираних двије миљарде двије стотине и четрдесет и два милиона франака, па је природно што се мора заузети за финансије те државе и ради тога јој не може нико приговорити.

Побједама балканских савезника, губи Турска мал' не сав свој посјед у Европи и Француска се морала на првом мјесту забринути тако ће то утицати на стање турског државног дуга.

Балкански су савезници у положају човјека, који је добио големо нашљедство. Примајући у нашљедство активу, не може се одрећи ни пасиве. Према величини и богатству земље треба да преузме и дио дуга којим је оптерећена та земља и богатство.

Још у новембру прошле године образавало је француско министарство иностраних дјела једну комисију, да установи колики би се дио државног дуга имао распоредити на савезнике. Та је комисија узела као основу за израчунавање пропорционални одношај државних доходака, што их је Турска добила из европских вилајета према целокупном државном приходу.

Доходци турске империје били су год. 1909. и 1910. 26.500.000 турских лира. Од тога је (без најближе цариградске околнине) спадало на европске вилајете 5.266.000 турских лира, т. ј. око 21% од свих прихода.

Округла свота турског државног дуга била је концем септембра прошле године 146.000.000 турских лира или округло 3 милијарде и 300 милиона франака.

Према гореистакнутом начину обрачунавања савезници би требали предузети око 600.000.000 франака турског државног дуга.

И Нијемци су правили сличан рачун, само су они узели као основу за израчунавања објекте који су заложени за

државни дуг, међутим и они су дошли до приближно исте цифре.

Ова се свота показала као превелика и савезници је нијесу могли прихватити. Почело је ново обрачунање са неким измјенама и дошло се до нове цифре од 500.000.000 франака. Савезници се, потпомогани Русијом, и томе оштру, и данас се већ може са сигурношћу утврдити, да ће се сагласити на 400 до 450 милиона франака. — Тако је са раздиобом турског државног дуга.

Што се тиче питања ратне оштете или т. зв. контрибуције, ствар је у томе, што је ово питање у тијесној вези са оним првим и на конференцији се ова два питања неће никако моћи раставити. Ради тога је сам значај конференције много већи, јер док питање раздиобе турског државног дуга има значај чисто финансиским комбинација, питање ратне оштете има у сваком случају политички карактер.

И за и против комбинације има доста аргумента. Прегледавши све те разлоге, г. Ренули не спори савезницима право на контрибуцију. Контрибуција се једноставно намеће, ако само има могућности да се наметне. Тако би н. пр. заузимање Цариграда био један аргумент за контрибуцију. — Али Цариград није заузет, и може се рећи, да Турска није сатрвена, па јој се не може наметнути контрибуције. Али исто могу рећи и савезници и ради тога не хтејем примити турски дуг.

И тако, као што се види, има и за и против контрибуцији доста и јаким аргумента. Споразум и у овом питању требало би наћи у каквом компромису. Француска ће ваљда свакако настојати да дође до таквог компромиса, јер ни остале највише заинтересоване власти, не би у принципу биле против контрибуције. Финансијери из „Отоманске Банке“ и они из њемачке финансијске групе, која са „Deutsche Bank“ на челу финансира багдадску жељезницу, износе против контрибуције овај аргумент:

— Ако, веле они, ту контрибуцију, буде Турска плаћала у виду годишњих рата, то ће дати балканским савезницима повода и могућности да се мијешају у чисто унутрашња питања Турске. Таква би мијешања увјек изазивала смугњу и трзавице на ближег истока. — Ово је, међутим, слаб аргумент. Ако претпоставимо да ће се дозволити контрибуција, то ће она бити одмах изравнана оним дијелом турског државног дуга, који ће припасти на савезнике и према томе, неће балкански савезници бити везани са Турском никаквим финансиским односима.

Што се тиче француске владе, она ће, пазећи на своје интересе, радити споразумно са Русијом, јер у принципу пристаје да савезници добију и примјерну ратну штету.

Из народа

Вредноћа Црногорака

Док су Црногорци држали Скадар у опсади, њихове су жене, чим је настало прољеће, отонлио дан и дошло вријеме да се раде пољски радови, поред тога, што је многа од њих стигла и у логор да донесе своје мужу, сину или брату преобуку и других животних потреба, узорале и засијале читава поља. На више мјеста идући из Скадра кроз Црну Гору налазили смо их гдје ору и сију и гдје уопште раде оне послове, које су и с природног и физичког гледишта морали само људи да раде.

Пада у очи да се наше Црногорке одликују вредноћом од свих Српкиња, јер поред гајења дјеце, одржавања куће, бригом око ратника, оне су и орале и сијале. За њих се с правом може рећи, да су праве Шпартанке, и да заслужују сваку похвалу и општу нажњу.

П....ић.

I. Никшићско Занатлиско Радничко Удружење

Никшић, 30. априла.

Као и сваке године од постанка нашег Занатлиско-Радничког удружења, тако и ове године управни одбор се поставио и трудио да би испунио завјет Удружења те да прослави своје крсно име Св. Василија Острошког Чудотворца.

Већ рано изјутра 29. о. м. позоришни локал удружења је био окићен заставама, а трпеза се у великој спреми за госте.

Лијено је било видјети, а послние дуге паузе, окупиране занатлије чланове удружења под друштвеном заставом кад су кренули корпоративно у цркву да присуствују св. литургији.

Одмах по повратку из цркве сала је била пуна чланова, добротвора, грађанства, а особито је пало у очи како изасланици свих званичних и приватних надлештава радо посјећују крсну славу ове наше племените установе. Посјета је примана све до два сата послје подне, и ако је управа изјавила да ће се посјета

примати до 12 сати прије подне, ипак на заловољство посетиоца продужено је до послједице подне, када је пало неколико врло бираних здравница за напредак удружења.

Што је најглавније има се захвалити управи на одржању пристојног и одличног реда. Радовати се кад видимо да удружење лази и води озбиљна рачуна о својем напретку не само у овој прилици, него и у свакој само да би што боље постигло своју племениту циљ, те се надају да ће и у будуће ићи стазама напретка

Н.

Забилешке

Захвалност Европе

„Corriere della Sera“ у питању Италије и Арбапије доноси ово: «Одступање Скадра Европи има три добре стране. Прво да се избјегао рат, па који је Аустрија била приправна, друго, да се дошљедно избјегну војничке операције Италије у Јужној Арбапији, треће, да се одржи споразум између шест велесила у ријешену арбанаског питања. Искрцање аустроугарске војске у Арбапији био би почетак повога стања ствари не само на Балкану него и у Европи и Азији».

Пенијеујући ово „Дубровник“, мислећи на Црну Гору, овако примјећује:

А кому да се ово све захвали? Чекамо како ће се праведна Европа захвалити.

„Напуштање Скадра најбоље рјешење“

Сва италијанска штампа, с малим изузетком, радосно је поздравила напуштање Црне Горе, копастујући да је тиме отклонен сјетски рат, спасени интереси и опстанак балканских народа, па и саме Италије. По ценом тврђењу Италија није имала намеру да у Арбапији врши освајања, него је хтјела, у случају да се Аустрија кренула к Драчу, да своје трупе искрца у Анџону у циљу одржања војничке и политичке равнотеже на Јадранском Мору. И ако је савезник аустроугарске монархије, Италија је била одлучно противна акцији против Црне Горе и Сапцака а пристајала је на искрцавање аустроугарских трупа у сјеверну Арбапију само под погодбом, да италијанска војска у исти мах посједне Анџон и јужну Арбапију, против чега су се они у Бечу, као што је познато, много кострешили.

Изјаве посланика балканских држава

Пенџански лист „Az Est“ доноси разговор свога сураника са посланицима балканских држава у Бечу:

Бугарски посланик д-р. Салабанов о приликама у балканском савезу изјавио је, да поједина питања између Србије и Бугарске, која нијесу у уговору предвиђена, неће довести до конфликта. Сва та питања ријешити се накнадно, а ако не би дошло до споразума, подршка ће се обе државе суду једне независности.

Грчки посланик д-р. Штрајт рекао је, да је Грчка проширила своје границе у смислу своје народности политике. За Бугарску је било живољно питање, да дође на Егејско Море, а како је до тога могао доћи једино на штету грчког етволонског принципа, то ће се морати ова жртва Грчке уважити.

Српски посланик д-р. Јовановић рекао је: Ратна сребра проширила је границе балканских држава више, него се то претпостављало. За то је потребна ревизија савезног уговора. Шовинизам чини још увијек потешкоћа, али посланик се нада, да ће побједити разбор и виши интереси, који ће одржати савез. Што се тиче односа са монархијом, то је сада, након рата, завладао мирније схваћање и наде је, да ће се сва спорна питања било на који начин споразумно ријешити.

Дневник

Отпутовали. Његово Краљ. Височанство Књаз Нашљедник отпутовао је на Тополицу, а Његово Краљ. Височанство Књаз Мирко на Крушевцац.

Министарске сједнице. Нова влада је до сада држала неколико министарских сједница, на којима је претресала важне државне послове. Нарочито се влада бавила питањем о сређивању прилика у земљи послједице ратног стања.

Вратио се. Г. Лабуд Гојнић, министар унутрашњих дјела, послједице кратког одсуства у унутрашњости, вратио се на Цетиње на своју дужност.

Отворена граница. Граница према Котору отворена је и данас ће бити пропуштени први транзитни. Ради тога је са Цетиња у Котор отишло много кара, који ће овамо довести трговачку робу.

Српско-бугарски спор. Наш Пресбир доbio је од Биоградског Пресбирова опширан телеграм о односима Србије и Бугарске. У њему се демантују алармантне вијести бечких листова и истиче се како ће се сви спорови између Србије и Бугарске ријешити на миран начин и у потпуном споразуму.

„Н. Сл. Преса“ на Цетињу. Познати француски илустровани лист „L'Illustration“ добио је фотографски снимак духовите шале, која је учињена на Цетињу послједице пада Скадра, а приликом познатих манифестација са одвратним бечким

листом „Новом Слободном Пресом“. Као што се зна, том приликом су неки узели једног магарца, увили га у црнину у знак жалости, и о главу му објесили таблицу са написом „Нова Слободна Преса“ и комп. Тај магарца је тада вођен кроз све пријестоничке улице и са њиме су збијане сваковрсне шале на рачун овог бечког листа. Француски лист са задовољством пропраћа ову духовиту шалу и тим поводом исмијева бечку штампу.

Признање Црногорцима. Супруга аустроугарског генералног консула Цамбуара у Скадру изјавила је једном новинару, да се Скадар у првом реду предао због глади. Црногорске чете понијеле су се при уласку у град врло лијепо и дисциплиновано и за цијело вријеме владања са Скадром тако, да им се не може ништа приговорити.

„Шкипетори Беса“. На интервенцију адмирала Бурнеја Лист, „Шкипетори Беса“ („Арнаутска Ријеч“), који је почео да излизати сада у Скадру на арбанаском језику, обустављен је због недоличних испијања противу Црне Горе. Овај се лист штампао у католичкој штампарији у Скадру, а уређивао га је један фратар.

Опроштај. У пошљедној свесци француског илустрованог листа „L'Illustration“ на челу налази се врло лијепа слика, на којој је представљена црногорска мајка са сином на гробу мужа, који је погинуо и сахрањен на Бардањолу. Слика је врло лијепа и дирљива.

Разоружавање у Скадру. Међународне трупе у Скадру врше разоружавање Арнаука како у самој вароши, тако и у околини. Ни један Арбанас из околине према наређењу међународних трупа не смије у Скадар да дође под оружјем, а ако то ко и покуша, разоружају га одмах при уласку у варош.

Забрањен соколски слет. Свесловенски соколски слет заказан је био ове године у августу у Љубљани. Крањска земаљска влада, као што је познато, забранила га је како би онемогућила долазак балканских сокола. Против ове забране поднесена је жалба министарству унутрашњих дјела у Бечу, али је оно, како се сада из Љубљане јавља, жалбу одбило и потврдило забрану.

ТЕЛЕГРАМИ

Париз, 4. маја. — У парламенту је Герније упутио интерпелацију односно судјеловања Француске у мјерама велесила против Црне Горе. Говорник жели, да се херојство балканско, коме је цио свијет одао достојну хвалу, не повриједи, жали много што је Француска учествовала у морској демонстрацији против Црне Горе. Пишон је одговорио да је политика Француске одговорила двоструком циљу, један дезинтересовању земљишном а други сједињењу Европе ради гаранције мира.

Лондон, 4. маја. — „Рајтер“ јавља, да Данев није дошао овдје ради потписа прелеминера него да преговара о многим другим питањима која се имају рашчистити са владом отоманском. По бугарском мишљењу, питање мира је унутрашња ствар између Турске и савезника, која се има довршити међу ратујућим странкама, стога је потребно да се мир закључи што прије како би се остала питања могла справљати са велесилама. Бугарска ће у свему радити у савласности са савезницима.

Лондон, 4. маја. — Према саопштењу „Рајтера“, министарство иностраних дјела није предузимало никакве кораке односно сазива конференције. Српски и грчки изасланици нијесу добили наредбу да потпишу прелеминере.

Биоград, 4. маја. — Српски изасланици Николић и Павловић отпутовали су за Лондон. „Самоуправа“ жали што већ дио штампе српске, бугарске и грчке, справљајући више питања, заборавља главне интересе балканског савеза, коме је Србија принијела огромне жртве особито у албанском питању. „Самоуправа“ је убијеђена да ће се унутрашње ствари савезника повољно ријешити. Званичне новине доносе да је вијест о ступању у

брак принца Арсена једна пука измишљотина. Принц се налази код својих трупа.

Букурешт, 4. маја. — Влада је наручила у Напољу четири контра-торпиљера, сваки од 1600 тона, а наоружање ће се извршити код Крупа; укупни износ наруџбине стоји 24 милиона лева.

Беч, 4. маја. — „Мил. Рундшау“ овлашћено је да учини шљедеће саопштење: Сви команданти корпуса од првог па до 14 добиће данас наредбу да ослободе резервисте из 1908. и 1909. што износи око 35.000 војника, осим тога биће дјелимично ослобођени резервисте из 1910. и 1911., око 15.000, те према томе укупни број ослобођених резервиста износи 50.000 војника. Ослобођавање резервиста у корпусима Босне и Херцеговине и Далмације неће за сада бити.

Беч, 5. маја. — Вијести протурене односно статута Арбаније потпуно су неосноване. Тај статут има да изради сједница амбасадорске конференције, чији су радови тајни. Новине јављају да су ушљед разних вијести које круже односно даље акције Есад пашине, Аустрија и Италија, и ако је дигнута блокада, послале по један брод у Драч.

Атина, 5. маја. — Асквит је приспио у Крф, гдје је му приређене овације.

Петроград, 5. маја. — Генерал Овсјанин умро је.

Беч, 5. маја. — Принц Фрањо Батенберг и принцеза Ана приспјели су.

Лондон, 5. маја. — Према саопштењима изгледа да ће Грчка и Србија потписати пројект уговора о миру, ако се изостави став којим се означаје, да се савезници ослањају на велесиле што се тиче Арбаније и Егејских Острва. Сви балкански изасланици енергично протестују против писања извјесних страних новина, које желе да постоји раздор посредством неоправданих и претјераних извјештаја односно односа савезника међу собом. Изасланици изјављују да и ако су висећа питања деликатна и тешка, то ипак иста неће довести до рата, јер су одлучно ријешени да дођу до мирног споразума, јер рат међу савезницима било би право лудило. У крајњем случају прибјегли би хашком суду.

Цариград, 6. маја. — Унук султанаов, принц Хајредин, стар 22 године убио се синоћ из револвера. У свом писму вели да је учинио због нервозе; изгледа да је по српједи љубав.

Софија, 6. маја. — „Буг. Агенција“ добија тенденциозне вијести као да Бугарска преговара о промјени чланака уговора бугарско-српског и да је вољна да уступи Србији сва земљишта на контекстираној зони.

Лондон, 6. маја. — Сви изасланици конференције мира приспјели су.

Цариград, 6. маја. — Принц Хајредин је само покушао да се убије, ранио се и још је у животу.

Атина, 6. маја. — Ако околности дозволе, краљ Константин отићи ће у Берлин на свадбу цареве ћери.

Лондон, 6. маја. — Дописник „Делњи Кроникла“ јавља да су Србија и Грчка закључиле уговор за заједничку политику односно освојених земљишта и савез против Бугарске.

Лондон, 6. маја. — Српски изасланик Новаковић пао је низ степенице у хотелу и повриједио се.

Биоград, 6. маја. — Војвода Путник приспио је из Скопља.

Беч, 7. маја. — Према „Мил Рундшау“, војници који припадају трупама у Босни Херцеговини и Далмацији могу до осам по сто од бројног стања добијати наизмјенце одсуства од по највише 15 дана.

Париз, 7. маја. — Министар војни поднио је у парламенту пројект за кредит од 400 милиона ради одржања треће класе.

Лондон, 7. маја. — Греј је примио већи дио изасланика о миру. „Рајтер“ сазнаје, да у дипломатским круговима влада неизвјесност односно правца којим ће се доћи до закључења мира. Нема никаква изгледа, да су савезници, осим Бугарске, вољни да потпишу прелеминаре.

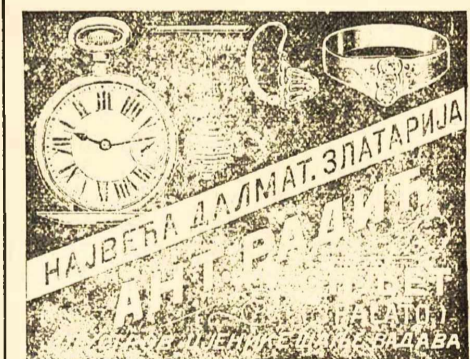
Биоград, 7. маја. — Званично се добија вијест енглеског листа о тобожњем уговору између Србије и Грчке као и о анексији добијених земаља. Српски посланик из Атине приспио је и био је примљен од краља.

Цариград, 7. маја. — Повраћање турских трупа из Арбаније наишло је на потешкоће од стране Грчке, која је с почетка била пристала, али сада је истакла нове захтјеве, због чега су двије велесиле чиниле кораке у Атину. Све турске турске трупе искрцаће се Бајрут осим болесних, који ће се искрцати у Исмиду.

Атина, 7. маја. — Ушљед несигурне ситуације краљ Константин као и Диадок неће ићи у Берлин на свадбу цареве ћери.

Лондон, 7. маја. — Краљ и краљица отпутовали су за Берлин.

Лондон, 7. маја. — Према „Рајтеру“ шефови савезничких мисија састаће се сјутра ради справљања измјена која се имају унијети у пројект услова о миру, а сходно добијеним инструкцијама. Влада црногорска није још упутила инструкције својим изасланицима, али се исте очекују сјутра. Тврди се, да осим укидања у пројекту извјесних ријечи, по којима би се могло судити да савезници пристају да нека питања ријеше велесиле, исто тако има да измјени седми члан на начин којим би се јасно утврдило вријеме и начин на који ће се закључити између савезника и Турске посебни уговори трговачки, правни и т. д. Тврди се, да ће амбасадори сјутра справљати предлог аустро-италијански односно уређења Арбаније, а могуће је да ће амбасадори приступити расправи односно потоњих предлога савезника у погледу измјена прелиминара мира.

П. п. бр. 1 25—50

ПОМЕН

Овим јављамо, да ћемо у недељу 12. ов. мј. у 11 часова прије подне у Влашкој цркви држати помен својим друговима:

† БУРУ МАТИНОВИЋУ и

† РАДОВАНУ БЕГОВИЋУ

погинулима у овом св. рату на Тарабошу.

Цетиње. Омладина Бугосл. Уч. Школе.